

Hovoríme o rodine XI. – Otcove úlohy
Báseň – Valerián Čunderlík - Vlas
V rodinnej škole – XI. kapitola
- Učme deti spravodlivosti
Anglický študent a švajčiarsky sedliak

XI. Hovoríme o rodine.

Teraz o tom, aké úlohy a nároky má v nej otec. Jeho prvá úloha sa podobá tej, ktorú dostal patriarcha Noe. Podľa Božích pokynov je povolaný urobiť zo svojho domu záchranný koráb, lebo svet neprestáva byť špinavou záplavou ohrozujúcou všetko, čo žije podľa ducha.

Alebo, ak použijeme novozákonný obraz, má byť tým múdрым mužom (Mt 7, 24), ktorý počúvaním Božieho slova a jeho uskutočňovaním stavia svoj dom, svoju rodinu na takom pevnom základe, ktorým neotrasú nijaké nepriaznivé živly.

Psychológia, pedagogika, ekonomika a technika môžu mu byť pri tejto úlohe veľmi nápomocné, ale stabilitu domu, pevnosť vzťahov v jeho rodine zaručí mu len Božie slovo, pravda, ak ho aj uskutočňuje, ak ho aj žije.

Prvým krokom k plneniu zverenej úlohy bude mu teda jednota s Bohom. Druhým jednota s tou, ktorú mu dal Boh za pomocnicu. Svoju jednotu s manželkou vyjadrí muž láskou. Najprv tou, o ktorej hovorí apoštol Pavol, keď píše Kolosanom: „Mužovia, milujte si ženy a nebuďte k nim príkri“. (3, 19)

Nebyť k niekomu príkry, je zrejme len počiatkový stupeň lásky. Ale netreba ho bagatelizovať, lebo je naozaj dosť toho, čím môže žena sklamať, pobúriť i rozhnevať svojho muža. Neraz sa mu stane dezilúziou práve vtedy, keď začala byť nádejou.

Pre svoju vrtošivosť a živelnosť zjaví sa ako mrak práve vtedy, keď sa od nej čaká, že bude usmiateou jasnou oblohou.

No bolo by to rozhodne málo, keby muž chcel iba týmto stupňom lásky tvoriť jednotu so svojou manželkou. Musí smerovať omnoho vyššie. Až tam, kam ho vedie apoštol slovami listu k Efezanom: „Vy, mužovia, milujte svoje ženy tak, ako Kristus svoju Cirkev, keď sa za ňu obetoval“. (5, 25)

Obetovať sa, je veľké slovo, veľká požiadavka, ktorú, a to treba povedať, nepredstavuje len tých osem alebo deväť hodín dennej práce kvôli živobytiu, šatom a slušnému bývaniu. To bude aj pokoj pri návrate z roboty domov, pokoj pri pohľade na

neporiadok v byte, na nudu na tvári, na nedostatky pri stole.

Obeta, to nie je len počet mozoľov na dlaniach, to je aj počet darovaných, hoci možno nezaslúžených a pritom ešte neopätovaných úsmevov. Ale muž rád ponúkne takúto a podobnú obeť na oltár jednoty, aby - ako hovorí apoštol Pavol v tom istom liste - svoju manželku posvätil, ako Kristus Cirkev, aby ju napravil.

Vie, že jeho žena vykročí s krížom zodpovednosti, s ťarchou svojich povinností až potom, keď on vykročí so svojim bremenom pred ňou. Ženy sa takto najistejšie vedú k Bohu - cez príklad svojich mužov.

Manžel, ktorý sa chce podľa Božieho priania stať jedno so svojou manželkou a tak postaviť svoj dom na pevný základ, musí byť prvý v obetovaní sa, prvý v práci, prvý v pobožnostiach a prvý aj v odpúšťaní.

Pritom si však z toho istého dôvodu, totiž kvôli jednote, bude musieť strážiť autoritu v rodine, ktorú však bude predstavovať nie ako moc, ale ako službu, nie ako výsadu, ale ako povinnosť. A nikdy nepustí kormidlo z rúk pre zdanlivý pokoj v domácnosti.

Veď si ho nevybojoval sám. A nezverili mu ho ani ľudia. Vložil mu ho do rúk sám Boh ako službu, ktorá bude musieť konať z lásky a s láskou, no i s pevnou rozhodnosťou kvôli jednote. A to aj vtedy, keď sa táto jeho láska bude zdať manželke láskou neláskavou.

Larry Christenson vo svojej knihe O kresťanskej rodine uvádza list, ktorý v jasnej chvíľke písala svojmu mužovi istá žena: „Len sa nevzdávaj vedenia. Je veľmi dôležité vytrvať v ňom. Nikdy neprenechávaj vládu žene. My ženy, hľadáme na to ako na zlyhanie muža, ktoré nás privádza do zmätku, do neistoty a do úpadku.

Rýchlejšie, ako sa nazdáš, zmizne láska z prvého miesta v manželstve a jasné nebo sa zatiahne mrakmi. Určite sa budeme pokúšať priviesť vás ku kapitulácii, pokúšať vás, aby ste sa vzdali vedenia domu. To je ten strašný rozpor v nás. Zdanlivo budeme zo všetkých síl bojovať o posledné slovo a o nadvládu, ale

v skrytosti srdca pritom túžiť, aby ste vyhrali vy.

Áno, vy to musíte vyhrať, pretože nie sme stvorené tak, aby sme mohli viesť. To robíme len pózy...“

A tu vari nezaškodí ešte raz pripomenúť, že autorita je služba. Niekedy doslovne sluhovská služba. Ako nám to povedal náš Pán Ježiš svojím príkladom. Čítame totiž o ňom: „Vediac, že mu dal Otec všetko do rúk, opásal sa a začal umývať učeníkom nohy“.

Budovanie manželskej jednoty pomocou lásky, obetujúcej sa a posväcujúcej lásky a pomocou autority, ktorá sa chápe ako služba, je teda ďalšia mužova úloha v rodine.

No nie posledná. Za ňou treba hneď spomenúť výchovu detí. Neraz sa nám dostanú do uší aj takéto prehlásenia: Ja nechám deti žene... Mám iné starosti...

Veľká chyba takto hovoriť, ale omnoho väčšia takto aj robiť!

Na základe skúsenosti nás synoda upozorňuje, že otcova neprítomnosť v rodinnej výchove spôsobuje psychologickú a mravnú nevyváženosť, ako aj značné obtiaže v rodinných vzťahoch. (por. 25).

Zaiste už aj to je veľkou chybou, ak muž necháva celú výchovu na žene kvôli zamestnaniu, ale priam neodpustiteľné je, ak tak robí pre osobné záľuby, pre svoje koníčky.

No treba pripomenúť, že rovnako nebezpečnou krajinosťou je chcieť byť pri výchove úplne sám. Kde sa z výchovy odsúva žena, kde sa nezohľadňujú jej postrehy a podceňujú jej služby, kde sa s ňou zachádza ako jednou z detí, tam to zaručene nepôjde...

Muž je tu síce predovšetkým zodpovedný, to je pravda, ale aj to je pravda, že túto svoju úlohu môže splniť len v úzkej jednote so svojou manželkou, matkou svojich detí a v úzkej jednote aj s ostatnými členmi svojej domácnosti.

A teraz prichodí vymenovať niektoré výchovné úlohy, ktoré osobitným spôsobom patria mužovi. Muž je povolaný na to, aby odpečatil Boží plán ohľadom každého svojho diet'at'a, aby objavil jeho povolanie a pripravil ho naň. Rozumie sa v súhre s manželkou, s ostatnými členmi domácnosti, ako aj s učiteľmi.

No pritom nemá natláčať dieťaťu svoj plán namiesto Božieho.

Ak sa mu zdá pre dieťa niečo vhodné a prístupné, môže mu to vnukať, môže ho za to oduševniť, no nikdy nie nútiť. Ďalšou špeciálnou otcovou výchovnou úlohou je navykať deti na disciplínu a na prácu, zvlášť na manuálnu prácu, ktorá vždy spoľahlivo ukáže, koľko sa dieťa pri nej fyzicky namáhalo a koľko pri nej aj myslelo. Takáto práca cvičí razom telo i um, učí službe i solidárnosti. Múdry otec bude preto postupne meniť na prácu aj hru detí, na ktorej sa spočiatku aj sám zúčastňuje. Hru bude postupne krátiť a prácu predlžovať, aby dosiahol biblický pomer: jedna ku šiestim. Šesť dielov práce a jeden diel odpočinku.

Pri tomto zacvičovaní do práce, najmä do tej manuálnej, bude, samozrejme, dôsledný. Nedá sa ovplyvniť ani prosebným fňukaním, ani smutnou alebo nahnevanou tvárou.

K otcovým výchovným úlohám patria aj časté, podľa možnosti denné stretania s deťmi. Uskutočňuje ich krátkymi posedeniami alebo vychádzkou, ktorá je vhodná zvlášť vtedy, keď treba odbremeniť matku. Táto prítomnosť medzi deťmi býva niekedy pre otca ťažká, ale vždy je veľmi užitočná.

Počujme, čo hovorí mladý otec z Luccariniho knihy: *Difficile mestiere d'essere padre*: „Keď sa večer vraciam unavený z práce, aj ja by som najradšej od tejto úlohy odstúpil a vzdal sa jej, ako dnes toľkí... Ale deti nevedia o mojej únave. Prv, ako sa uložia spať, chcú byť so mnou.

Je to určite obeta, ale prinášam ju rád. Zdá sa mi, akoby deti celý deň čakali na túto chvíľu, ktorú strávia so svojim otcom“.

A my ešte dodajme: Aké pekné a užitočné by bolo, keby sa muž pri návrate z práce najprv srdečne pozdravil s manželkou, ktorá ho zastupovala pri deťoch, keby sa jej popytal na ich správanie a potom, po zvitání sa s deťmi, kým ona pripravuje večeru, vzal si ich k sebe spoločne alebo jednotlivo, dozvedal sa, ako sa mali, ako sa im darilo v práci, a ak sa odchýlili od vyznačenej poslušnosti, aby ich napomenul, prípadne i pokarhal. Veľmi by sa žiadalo, keby im vyrozprával s patričným výchovným zámerom nejakú príhodu z Biblie, zo súčasného života Cirkvi

alebo zo sveta.

Medzi otcove úlohy patrí aj úloha pomôcť občas matke v domácnosti, či už preto, aby šetril jej zdravie, aby posilnil ich vzájomnú jednotu, alebo aby dal príklad deťom.

Treba poznamenať, že táto úloha je spojená s určitým rizikom. Matka sa totiž lepšie vyzná v prácach, v ktorých jej ide otec pomáhať. Dáva mu usmernenia, pričom niekedy zabúda na svoje pravé miesto v rodine.

Skutočnú autoritu v rodine predstavuje muž - otec. Matka to má v takýchto prípadoch vyjadriť a deti to majú vycítiť. On sám nech však dbá, aby to, čo robí, robil vždy ako otec. Nie ako druhá matka.

Všetko, čo koná v zastúpení svojej manželky, či už dáva malému jest' alebo ho kúpe, prebaľuje, hrá sa s ním, ukazuje mu obrázky alebo s ním hovorí, má robiť ako muž. Z tohto dôvodu mu príliš nesvedčia detské džavotania a hojné sentimentálne bozky.

Vstupuje síce do života dieťaťa prostredníctvom matky, s ktorou dieťa užšie súvisí, ale má sem vstupovať ako muž, znamenajúci pevnosť, ochranu a most k vonkajšiemu, pre dieťa ešte neznámemu svetu.

Svojou prítomnosťou a svojím počínaním povzbudzuje chlapca, aby sa správal ako chlapec a dievča, aby bolo dievčenské. Ak otec vie byť naozaj mužom, deti ho radi napodobňujú. Chcú byť veľké. A veľkým byť znamená robiť ako otec. Hrať sa sním alebo s ním pracovať, to je niečo...

Ak ich otec berie vážne, cítia sa byť niekým. A to im pomáha. Povzbudzuje robiť pokroky.

Otec má v rodine príliš veľa úloh a nie je možné, aby sme ich vymenovali v jedinej úvahe. Vrátime sa k nim preto ešte aj v nasledujúcej.

Vlas

Valerián Čunderlík

Boli sme ešte iba deti,
keď spolu sme sa hrali -
či ti už, drahý, jak čas letí,
spomienky vyprchali ?

Ty si bol vtedy chlapec malý
a s dušou rozjasnenou
mi tvoje ústa vravievali,
že raz ti budem ženou...

Už dávno sa to skutkom stalo,
už prešli mnohé zimy,
no srdce mi vždy vravievalo,
že chlapcom ostal si mi.

I keď už v očiach smútok mávaš -
jak život striebri vlásky -
ty pre mňa, drahý, vždy ostávaš
len veľkým deckom hravým...

Prišiel si domov, ako vždycky
a samotu si preťal -
z tých tvojich očí, mne tak blízkych,
hľadelo na mňa dieťa.

A potom k stolu sadol si si,
jak chlapi obyčajne -
ja do taniera z plnej misy
dávam ti šťastná - prajne...

Vidiš? Na čistý stôl som dala
aj kytku sedmikrások -
a ty si stvrzol ako skala
pre jeden malý vlások.

Ten malý vlások na tanieri
snáď lásku nezabíja -
človek by nikdy neuveril,
ten vlas je - tragédia...

Či pamätáš sa, drahý, na to,
ako si niekto prosí
jediný vlások ako zlato,
aby ho večne nosil?

Nuž - z medailónku z tvojej hrude
vrát' mi môj detský vlások -
ja na stôl ďalej dávať budem
kyticu sedmikrások...

Boli sme vtedy ešte deti
a spolu sme sa hrali...
Bože môj, ako ten čas letí -
spomienky vyprchali...

Však láska nie je spomínanie
a čas tu nie je vinný -
láska je život, ktorý vanie
z rodiacej oráčiny.

Kým zlatá bola tvoja hlava,
to naša láska zrela -
dnes už aj vlások vypadáva
a láska zúrodnela...

Ak mlčal som jak skala tvrdá
nad vypadnutým vlasom -
ty môžeš vždy byť nato hrdá,
tak ako hrdý ja som.

Ten vlas je tvoja obeť nemá,
je z práce darom času -
a keď už zlatú farbu nemá,
má svoju novú krásu...

Vieš, chlapi v očiach so slzami
pred ľuďmi nevykročia -
tak ako v bôľoch chcú byť sami,
i v šťastí muži mlčia...

Nuž, odpusť, drahá, odpusť znova,
že už som trochu iný -
dnes naša láska nie sú slová,
dnes sú to plodné činy...

Cez slzy na mňa usmievaš sa
tým svojím srdcom vrelym;
do medailónku vložím zasa
dnes jeden vlások biely...

V rodinnej škole

Kapitola 11.

*Učme deti **spravodlivosti, ktorá predpokladané krivdy predchádza a spáchané napráva.***

Učme ich uplatňovať skutkovú spravodlivosť voči slabším. Presvedčajme ich napríklad, že je ich povinnosťou pomáhať mladším súrodencom, prispôsobovať sa ich potrebám, ich chápaniu, ba aj ich hrám.

Škola im poskytuje príležitosť učiť sa tejto činorodej spravodlivosti voči menej nadaným.

Tým viac, že školský systém vždy niekoho ukrivďuje.

Veď uvážme, ako ľahko zvládne intelektuálne nadané dieťa školské učivo, ako rýchlo sa pripraví na správnu odpoveď, ako pohodlne získa pochvalu a v dobrej známke odmenu...

Ale koľko sa natrápi slabo nadaný žiak, kým získa aspoň obstojnú známku...

Škola nehľadí na množstvo námahy a dobrej vôle.

Vo všeobecnosti si všíma viac výsledky.

Je teda v tomto zmysle nespravodlivá.

Učme deti uvedomovať si, že ak viac dostali, viac sa bude od nich požadovať, medzi iným aj to, aby ocenili námahy tých, čo za nimi nevládzu a pomohli im, kde treba.

Spravodlivé je tiež, aby tí športovo stavaní jedinci stávali sa pri spoločnom podnikaní oporou pre svojich telesne slabých a neduživých kamarátov.

Nech sa chránia podceňovať ich alebo sa im posmievať, za čo títo nemôžu.

A nemá sa zanedbávať ani výchova k sociálnej spravodlivosti.

Niektorí kamaráti nemajú zdravý výzor a nemajú vždy čisté šaty.

Nie preto, že by si ich nevedeli obliecť alebo šanovať, ale preto, že si ich pre neutešené domáce pomery nemôžu dovoliť.

Možno je ich v rodine viac a prostriedkov na ich vydržiavanie menej.

A možno nemajú dost' starostlivých rodičov.

Od malička učme deti riešiť sociálnu otázku. No nie iba demagogickými heslami alebo jalovým súcitom.

Učme ich napríklad rozdeliť sa s desiatou alebo s peniazmi a čokoládou, ktorú dostali od tety.

Učme ich aspoň na chvíľu ponúknuť chudobnému spolužiakovi svoj bicykel, ktorý jemu zatiaľ osud nedoprial, atď.

K spravodlivosti, na ktorú treba navykať naše deti, patrí, samozrejme, aj schopnosť postaviť sa do radu v obchode, u lekára alebo pri poštovom okienku a trpezlivo čakať na svoj čas.

A patrí k nej aj schopnosť odmietnuť protekciu a uprednostnenie, ktoré sa mu ponúka preto, že jeho otec má viac odznakov na uniforme alebo vyššiu stoličku v úrade.

ANGLICKÝ ŠTUDENT A ŠVAJČIARSKY SEDLIAK

Mladý Angličan, študujúci vo švajčiarskom Lausanne, šiel raz na prechádzku s profesorom Turandom, známym a obľúbeným medzi študentmi.

Keď prechádzali cez polia videli chudobného sedliaka. Okopával zemiaky na svojej veľmi úzkej roličke. Čižmy a kabát si nechal pri ceste. Keď študent s profesorom tade prechádzali, bol už sedliak na druhom konci. Kopal a kopal celý zaujatý robotou.

Figliarskemu študentovi prišla chuť vziať tomuto človečikovi kabát a čižmy, skryť ich a spoza blízkych kríkov sa pást' na prekvapení a zúfalom hľadaní, keď sa roľník bude poberať domov a po čižmách a kabáte nebude ani stopy.

Predložil profesorovi svoj plán.

Ten mu však povedal: Nie je pekné robiť si žarty na účet chudobného človeka. Ale keďže ste bohatý a vaše vrecko vám to dovoľí, urobte iný kúsok, ktorý vás iste nie menej poteší a urobí aj sedliakovi radosť.

Dajte mu do každej čižmy po dukáte. My sa skryjeme za kríky a vyčkáme, čo bude robiť.

Tak sa aj stalo.

Čoskoro bol človečik so svojou robotou hotový a prišiel si po kabát a po čižmy. Sadol si, chytil jednu a natiahol si ju na nohu...

Ale čo je to v nej? Oprel čižmu o druhú nohu, potisol rukou a vyzul. Siahol rukou do čižmy a hľa, dukát! Pozrel si ho ešte raz. Ozaj, blýskavý, celkom nový dukát...

Zadivene sa obzrel chytro na všetky strany, ale nikoho nevidel. I vopchal si dukát do vrecka. Naradovaný obul druhú čižmu. A - zasa čosi v nej. Druhý zlatiak! Presvedčený, že je sám a nikto ho nevidí padol na kolená a tí dvaja učupení za kríkom mohli si vypočúť túto modlitbu:

Naozaj je pravda, ó Bože, že neopúšťaš tých, čo v teba dúfajú. Bezradný som vyšiel z domu a nechal tam na posteli chorú ženu a hladné deti. A ty si Bože, pomohol! Ďakujem ti z úprimného srdca. A prosím, aby si obdaroval svojim nebeským požehnaním aj nástroj tejto tvojej mne preukázanej dobroty.

S hlbokým dojatím si vypočul študent tieto slová a slzy sa mu tísli do očí, keď hovoril svojmu profesorovi: Nevedel som, nikdy som to ešte nepocítil, že dávať robí človeka blaženejším, ako prijímať.